

SKATTENYTT

OFFICIELLT ORGAN FÖR TAXERINGSNÄMNSORDFÖRANDENAS RIKSFÖRBUND

NR 7 1986

Rapport från ett forskningssymposium

Av regeringsrådet Stig von Bahr

1 Inledning

Stiftelsen för Skatte- och Bolagsrättslig forskning anordnade i början av april 1986 ett symposium om företagsbeskattning på Snogeholms slott i hjärtat av Skåne. De omkring trettio deltagarna representerade åtskilligt ekonomiskt och skatterättsligt kunnande. Här finns forskare från universitet och högskolor, praktiskt verksamma skatterådgivare och revisorer, politiker samt företrädare för finansdepartementet, skatteadministration och domstolarna.

Anföranden och debattinlägg pendlade mellan komplicerade matematiska modeller och vardagliga skatteerfarenheter. Sannolikt var vissa teoretiska framställningar svårgripbara för de praktiskt verksamma samtidigt som forskarnas intresse måhända svalnade när diskussionen handlade om politisk genomförbarhet och deklarationsblanketternas utformning (två frågor som för närvarande har närmare samband än många tror). Vad nu sagts skall inte uppfattas så att det är olämpligt att bjuda in teoretiker och praktiker till samma konferens. Tvärtom är det viktigt att personer med olika skattebakgrund träffas och får utbyta synpunkter med varandra. Endast genom lagom blandning av teori och praktik kan skattesystemet utvecklas i positiv riktning.

2 Företagsbeskattningens uppgift

Som konstaterats i många sammanhang finns det bara ett enda uthålligt underlag för beskattning och det är värdet av den produktion som sker i näringslivet (summan av företagens förädlingsvärden, dvs nationalprodukten). En

annan truism är att alla skatter förr eller senare träffar enskilda personer. Aktiebolag liksom andra juridiska personer utgör endast olika former av samverkan mellan enskilda personer. En samverkansform har ingen egen skatteförmåga och kan därför inte räknas som ett skattesubjekt i verklig mening. Vad statsmakterna har att ta ställning till är därför i första hand hur stor del av produktionsvärdet som via skatterna skall föras över från enskilda personer (hushållen) till den offentliga sektorn. Valet av skattebaser och skatteinbetalare är mycket en fråga om teknik.

Man kan mot den nu beskrivna bakgrunden fundera över vad skälet är till att företagsbeskattningen — och då i synnerhet aktiebolagens vinstbeskattning — väcker så starkt intresse. Den svenska bolagsskatten inbringar exempelvis bara omkring 2 % av BNP. En förklaring till bolagsskattens centrala roll torde vara att den största delen av produktionen sker i aktiebolag. En skatt som baseras på detta produktionsvärde eller delar därav kan påverka bolagens beteenden och därmed få betydelse för hela samhällsekonomin.

Frågan om syftet med företagsbeskattningen och dess utveckling under 1900-talet behandlades på konferensen av professor Nils Mattsson. Företagsbeskattningens traditionella uppgift har enligt Nils Mattsson varit att via förmånliga av- och nedskrivningsregler främja en kapitaluppbyggnad inom företagen och en jämn ekonomisk tillväxt i samhället. Genom lagstiftningen om investeringsfonder har företagsbeskattningen därutöver utnyttjats som ett regional- och branschpolitiskt instrument. På senare tid har, anförde Nils Mattsson vidare, företagsbeskattningen också använts på två helt nya områden, nämligen inom löne- och fördelningspolitiken. Här åsyftades bl a lagstiftningen om förnyelsefonder och den till löntagarfondsyttemet kopplade vinstdelningsskatten.

På konferensen behandlades inte närmare frågan om i vad mån företagsbeskattningen verkade för de av statsmakterna uppställda målen. En allmän uppfattning syntes vara att såväl beskattningens syfte som dess faktiska effekt borde bli föremål för mer ingående studier.

3 Valet av skattebas

Huvuddelen av diskussionerna kretsade kring vilka krav som bör uppställas på skattebaser. Docent Jan Södersten redovisade effekterna av den nuvarande beskattningen av näringsverksamhet (både bolagsskatten och ägarskatter) vid olika typer av investeringar, olika finansieringssätt, olika ägarkategorier (hushåll, skattefria institutioner, försäkringsföretag) och olika inflationstakt. Undersökningen visar att den marginella skattebelastningen på en investering i realkapital varierar utomordentligt starkt beroende på förhållandena i det enskilda fallet. Bristen på neutralitet är alltså påtaglig. Jan Södersten menade att det på goda grunder kan sättas i fråga om en beskattning med så splittrad träffbild bör användas som ekonomiskt styrmedel. Risker för att skattesyste-

met styr investeringarna på ett samhällsekonomiskt olyckligt sätt synes uppenbar. Mot detta invändes dock att denna risk inte är så stor eftersom systemets komplexitet medför att skatteeffekterna normalt inte alls beaktas i investeringskalkyler.

Docent Göran Normann klassifierade olika typer av bolagsskatter med utgångspunkt i skattebasens bredd och den (effektiva) genomsnittliga och marginella skattesatsen. Göran Normann påvisade positiva egenskaper hos olika cash flow-skatter (skatter som baseras på företagets penningflöden) och hos vinstskatter vars baser rensats från både inflationseffekter och bokslutsdispositioner.

En mer allmän redovisning av för- och nackdelar vid en övergång till realföretagsbeskattning lämnades av professor Gustaf Lindencrona. Här kunde Gustaf Lindencrona med viss stolthet konstatera att de bärande idéerna i realbeskattningsutredningens betänkande tagits upp inte bara i den svenska vinstdelningsskatten utan också i det förslag rörande företagsbeskattningen som det amerikanska finansdepartementet presenterat i november 1984. Under den fortsatta lagstiftningsproceduren hade dock intensiv lobbyverksamhet i kongressen lett till att viktiga reala inslag i förslaget fallit bort.

Att intresset för inflationskorrigerade skattebaser är oförändrat stort framgick också av ett anförande av Hanne Sögaard Hansen från handelshögskolan i Köpenhamn. I Danmark infördes för några år sedan reala avskrivningar på byggnader och inventarier. Hanne Sögaard Hansen presenterade också den danska realräntebeskattningen av pensionskapital. Avsikten med denna skatt är i princip att "dra in" den del av kapitalavkastningen som överstiger 3,5 % realränta (förbehållsbeloppet). Skattesatsen bestäms årligen på basis av genomsnittligt ränteläge, inflationstakt och förbehållsbeloppet. Den sålunda fastställda skattesatsen — exempelvis 25 % av den nominella avkastningen — tillämpas oavsett om det enskilda försäkringsföretaget lyckats uppnå genomsnittlig avkastning på sitt pensionskapital eller inte. För ett företag som placerat medlen sämre än genomsnittet blir alltså avkastningen efter skatt lägre än förbehållsbeloppet.

4 Sammanfattning

Som väntat kunde konferensens deltagare inte enas om hur ett perfekt företagskattesystem bör utformas. Allmän enighet rådde dock om att den svenska bolagsskatten borde bli mer robust än den är i dag. En utveckling mot bredare bas, lägre skattesats och mindre känslighet för variationer i t ex inflationstakt och finansieringssätt rekommenderades. I detta sammanhang diskuterades också den s k biffmomsen, d v s en enhetlig och heltäckande skatt på förädlingsvärdena. Basen för en sådan skatt utgörs alltså av summan av ett företags löner, räntekostnader och vinst eller — uttryckt på ett annat sätt — av skillnaden mellan försäljning och inköp av insatsvaror (inkl anläggnings-

tillgångar). Biffmomsen uppgavs i sin mest långtgående form kunna ersätta såväl bolagens nettovinstskatter som mervärdeskatten och arbetsgivaravgifterna. Fortsatta forskningsinsatser och det nyss påbörjade arbetet i den skattemakrokommittén (Dir 1985:30) får visa om någon av de diskuterade skattemodellerna eller skattebaserna hör framtiden till.

Avslutningsvis kan bara konstateras att konferensarrangörerna med professor Göran Grosskopf i spetsen är att gratulera till ett givande symposium i en utsökt miljö. Aukt. rev. Ulf Gometz — tillika styrelseledamot i forskningsstiftelsen — antydde innan deltagarna skildes åt att det fanns planer på att arrangera en liknande konferens om något år. Av många skäl finns det anledning att hoppas att stiftelsens resurser ger utrymme för en sådan satsning.

SKATTEJURISTER

Till skatteavdelningen på vårt huvudkontor i Stockholm sökes jurister.

SKATTEAVDELNINGEN utgör ett specialistorgan för SparevGruppens revisorer och dess kunder. Kunderna representerar de flesta branscher från små och medelstora familjeföretag till börsnoterade företag. Efterfrågan på tjänsterna ökar kraftigt varför avdelningen måste förstärkas.

Arbetsuppgifterna kräver goda teoretiska kunskaper i skatterätt, kompletterad med några års praktisk erfarenhet. Sökanden bör vara utåtriktad, ha lätt att uttrycka sig i tal och skrift samt äga konstruktiv förmåga.

Ytterligare upplysningar lämnas av

Gunnar Hörle eller Hans Eklund,
tel 08-24 95 00.

Ansökningshandlingar insändes senast den 4 juli 1986 till Sparev AB, Gunnar Hörle, Vasagatan 11, Box 359, 101 24 Stockholm.

Sparev

AUKTORISERAT REVISIONSBOLAG

Sparev AB är ett av landets större revisionsbolag med verksamhet på ett 85-tal platser i landet. Vi är ca 900 anställda, uppdelade i 10 regionala bolag. Internationellt samarbetar vi med Grant Thornton International (GTI).